

Leidingdeel bij Handreiking Actueel: 'Luister!'

Thema

Gehoorzaamheid

Introductie op het werkboekje

Vanuit de Bijbel en wat de belijdenisgeschriften zeggen over gehoorzaamheid ...

Gehoorzaam zijn aan wat God van ons vraagt is het belangrijkste gebod dat er is. Daarom vormt dit de kern van dit werkboekje. Ongehoorzaamheid is ten diepste ongeloof, de grootste zonde; zie Johannes 3:36. Vanuit dit grootste gebod kunnen lijnen worden getrokken naar het leven van alledag.

In het Oude Testament zijn talloze voorbeelden te vinden van het al dan niet gehoorzamen aan de stem en de geboden van God. Verder zijn er ook veel teksten (zowel in Oude als Nieuwe Testament), die spreken over een belofte wanneer God gehoorzaamd wordt. Je krijgt hiervan een overzicht als je (bijvoorbeeld via Google) zoekt op 'gehoorzaamheid in de Bijbel'.

... naar de leefwereld van de kinderen.

In deze themaschets wordt het gehoorzamen aan de ouders en leerkrachten behandeld. Als leidinggevende kun je daarnaast (op een eenvoudige manier, gezien de leeftijd van de doelgroep) het gehoorzamen aan de overheid behandelen (Romeinen 13, Spreuken 8:15 en 16). Gezien de beperkte ruimte in het werkboekje is hieraan verder geen aparte aandacht besteed. Maar gehoorzaamheid aan de overheid hoort er net zo goed bij, omdat de overheid Gods dienaar is en door Hem is aangesteld.

De scherpte in dit werkboekje: wij zijn moedwillig (bewust, expres) ongehoorzaam (HC Zondag 4). Tegenover onze zonden staat de goedheid van de Heere.

- ✘ God handelt rechtvaardig met onze overtredingen, maar tegelijkertijd is Hij ook een barmhartig God! Hij wil de zonden vergeven (HC vraag 56), waaronder onze ongehoorzaamheid aan Zijn gezag/het niet luisteren naar Zijn geboden.
- ✘ Door ongehoorzaamheid van één mens zijn alle mensen ongehoorzaam; door gehoorzaamheid van Eén worden velen gerechtvaardigd (Rom. 5:19). Opnieuw een 'positieve' boodschap!
- ✘ Welke bedoeling/welk doel heeft de Heere er dus mee, dat er naar Hem geluisterd wordt? Wat heeft Hij ermee op het oog?

Geloofsleer

- HC zondag 4 Wij zijn moedwillig ongehoorzaam. Daar tegenover staat de goedheid van God.
- HC vraag 92 De Tien Geboden
- HC vraag 104 Het vijfde gebod
- HC vraag 115 Gods bedoeling met de Tien Geboden
- NGB art. 3 God Zelf heeft met Zijn vingers de tafels van de wet geschreven.

Psalm- en liedlijst

Maak een keuze uit de volgende psalmen en liederen:

Psalm	34:6	Komt kind'ren, hoort naar Mij
	78:1	Neem, o mijn volk, neem Mijne leer ter ore
	119:3	Och, schonk Gij mij de hulp van Uwen Geest
	119:5	Waarmede zal de jongeling zijn pad
	119:8	Ik zal, o God, bepeinzen Uwe wet
	139:1	Niet is, o Oppermajesteit
	139:14	Doorgrond m' en ken mijn hart, o Heer
Lied	ZB	Als 'k in mijn jonge leven U vergat
	ZB	Al waren uw zonden als scharlaken
	ZB	Bron van zaligheden, doe m' Uw pad betreden
	ZB	Schep Gij in mij een rein hart, o God
	ZB	Heere, maak mij Uw wegen bekend
	ZB	Heer', wat wilt Gij dat ik doe
	ZB	Heer', wees mijn gids
	ZB	Jezus, open mijn oren
	ZB	Spreek Heer', spreek want ik luister
		Neem mijn leven, laat het Heer'
		Heere, open mijn ogen; leer mij Uw stem te verstaan

Gebedspunten

- Verlangen in ons hart om te doen wat de Heere van ons vraagt.
- Pleiten op de belofte van God, dat Hij de zonden (ook de ongehoorzaamheid aan Hem) wil vergeven.
- Liefde en gehoorzaamheid aan de ouders/leerkrachten.
- Geduld en begrip voor de zwakheden van de ouders/leerkrachten.
- Eerlijk omgaan met de regels in de maatschappij.

1^e bladzijde

Praatvraag

Laat de kinderen voorbeelden noemen van verkeer, school, club/vereniging, thuis. Bijvoorbeeld:

Verkeer:

- × Niet door het rode licht rijden.
- × Hand uitsteken als je de bocht om gaat.
- × Voetgangers op een zebrapad voor laten gaan.
- × Altijd linksom inhalen.

School:

- × Vinger opsteken als je iets wilt vragen.
- × Je stoel op vier poten laten staan.

Club:

- ✗ Rustig binnen komen.
- ✗ Niet door elkaar heen praten.

Thuis:

- ✗ Niet met je volle mond praten.
- ✗ Niet van tafel lopen tijdens het eten.
- ✗ Je vader en moeder met 'u' aanspreken.

Tekststukje

Laat na het lezen van het tekststukje de kinderen hun vinger opsteken. Wie is het eens met de laatste zin, dat gehoorzamen misschien wel een van de moeilijkste dingen in ons leven is? Waarom wel/niet?

Welke zinnestukjes horen bij 'gehoorzaam zijn'?

☐ Ik doe direct wat de meester van me vraagt.	ja
☐ Ik probeer onder mijn huiswerk uit te komen.	nee
☐ Ik ben beleefd naar oudere mensen.	ja
☐ Ik ben boos als ik straf krijg.	nee
☐ Ik luister naar mijn vader.	ja
☐ Ik volg zonder mopperen een opdracht van mijn moeder op.	ja
☐ Ik wil liever geen klusjes doen voor de juf.	nee

Toelichting op enkele zinnestukjes:

Ik probeer onder mijn huiswerk uit te komen: huiswerk wordt opgelegd door iemand, die over het kind is gesteld. Het is de plicht van het kind het huiswerk te maken, ook als het niet leuk of als het moeilijk is. De Heere gaf ons allemaal onze eigen talenten. Huiswerk is een manier om met je talenten te oefenen en deze te verbeteren. De Heere vraagt van ons om met onze talenten bezig te zijn. Op die manier is je huiswerk maken gehoorzaamheid aan de Heere.

Ik ben beleefd naar oudere mensen: ja, dit is een vorm van gehoorzaamheid. Zie het vijfde gebod: gehoorzaam zijn aan je ouders en volwassenen houdt onder andere in, dat je ze respectvol en met achting behandelt.

Ik ben boos als ik straf krijg: straf krijg je als je iets hebt gedaan wat niet mocht, als je je niet aan een afspraak hebt gehouden. Misschien vindt het kind het niet altijd rechtvaardig dat het straf krijgt, maar dan heeft het wel straf verdiend en dan moet het zich erbij neerleggen.

De andere zinnestukjes spreken voor zich.

2^e bladzijde

Waarom zijn er regels?

- ✗ Om onszelf te beschermen.
- ✗ Door de zonde zijn wij altijd geneigd tot overtreden, op welk gebied dan ook.
- ✗ Regels beteugelen onze 'driften' nog enigszins.

Zijn regels/afspraken beknellend/benauwend? Nee, ze geven juist meer ruimte. Vgl. voetballen bij de rand van een ravijn. Zonder hekwerk kom je liever niet te dicht bij de rand, blijf je daar een eind bij vandaan. Mét hekwerk heb je meer ruimte én de veiligheid/zekerheid dat je niet over de rand valt. In dit voorbeeld verbeeldt het hekwerk regels en afspraken. Regels bieden bescherming, een kader, zodat wij geen dingen doen die gevaarlijk voor ons zijn en die onze ouders of de regering ons verbieden.

Zo is het ook met de geboden van de Heere. De geboden zeggen eigenlijk net als het hek: tot hiertoe en niet verder. De geboden van de Heere hebben dus een 'positieve lading', worden positief gebracht. De Heere heeft ons behoud op het oog, Hij wil ons beschermen voor verkeerde dingen, waarvan Hij wil dat we die niet doen. Als we ons aan Zijn geboden houden, vallen we niet te pletter in het ravijn van de zonde en de wereld.

Of maak een vergelijking met de uitschuifriem van een hond (wij zijn de hond, de geboden worden verbeeldt door de riem en de Heere houdt met eerbied gesproken als het ware de riem vast). Zoals een hond zou kunnen weglopen als hij niet aangelijnd is, zo zouden wij de neiging hebben de wereld en de zonde op te zoeken, als we de geboden van de Heere niet hadden. Toch geeft de Heere ons binnen zijn geboden een bepaalde ruimte van dingen, die we wel mogen doen. Bovendien geeft Hij juist een belofte aan ons als we Zijn geboden houden:

- ✘ 1 Joh. 2:17 Daarentegen: die de wil van God doet (= gehoorzamen), blijft in der eeuwigheid.
- ✘ Deut. 28:1 Wie God gehoorzaamt en Zijn geboden doet, wordt door Hem boven alle volken van de aarde verheven.

Geboden zijn daarom helemaal niet zo beknellend als wij misschien denken.

Welke regels zijn er in de Bijbel?

De Tien Geboden zijn natuurlijk het bekendst. Je kunt ook nog kort vertellen over alle leefregels, die destijds voor het volk van Israël golden.

Denkvraag: wat is het verschil tussen een gebod en een verbod?

Gebod: God geeft ons een opdracht om juist iets wél te doen of ons ergens aan te houden. Op het houden aan een gebod volgt vaak een beloning.

Verbod: we mogen iets juist níet doen. Op het schenden van een verbod volgt meestal straf.

Je kunt dit in schema voor de kinderen uittekenen:

Gebod → iets wél doen → beloning

Verbod → iets niet doen → straf

Denk kort met de kinderen na over de Tien Geboden; zijn het vooral *geboden* of *verboden*? Maak duidelijk dat aan de wet dus niet alleen straf, maar ook beloning verbonden is!

Wanneer vind jij het moeilijk om te luisteren?

Laat de kinderen een paar situaties opnoemen. Naar wie (ouders, leerkracht, dominee, juf van de club) luistert het kind het makkelijkst en waarom? Is dat bijvoorbeeld afhankelijk van

- ✘ De leeftijd (naar oudere mensen eerder luisteren dan naar iemand, die even oud is als je oudste zus)?
- ✘ Of van de positie (een dominee heeft meer 'uitstraling', gezag dan de meester).

- ✘ Je eigen stemming en karakter (chagrijnig, kwaad, verdrietig, etc.).

Als je ongehoorzaam bent, wat zit er dan 'in de weg'? Mogelijke antwoorden:

- ✘ Niet willen/gewoon geen zin om te doen wat de ander van je vraagt.
- ✘ Denken dat je het zelf beter kan/weet.
- ✘ Niet onderdanig/nederig willen zijn.
- ✘ Ten diepste je eigen boze hart.

Hoe kan dat veranderen?

- ✘ een hart dat de Heere dient en anderen onderdanig wil zijn
- ✘ de Heere Jezus zelf als voorbeeld voor ogen houden; Hij was nederig, waste bijvoorbeeld de voeten van Zijn discipelen.

3^e bladzijde

Wat is het grootste gebod?

God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf.

Zoek in je Bijbeltje 1 Johannes 2:17 op.

- Vul maar aan: "...maar die de wil van God doet, *blijft in der eeuwigheid*".
- Hoe weten wij wat de wil van God is?

Uit Zijn Woord. Er is geen duidelijker manier waarop Hij ons Zijn wil kenbaar maakt. Verder in het bijzonder door de Tien Geboden, die Hijzelf geschreven heeft (NGB artikel 3).

4^e bladzijde

Introductie op Bijbelstudie

Gehoorzaamheid aan ouders, Efeze 6:1-4. (Eventueel voor eigen voorbereiding ook Kolossenzen 3:18-25.)

Exegese

Efeze 6:1-4

Het Bijbelboek Efeze is te verdelen in twee delen.

- ✘ Het eerste deel van het boek bestaat uit hoofdstuk 1-3. In dit deel ligt de nadruk op wat God gedaan heeft in en door Jezus Christus. Een ware gelovige is iemand die in Christus is en in Christus deelt in Gods zegeningen.
- ✘ Het tweede deel van het boek bestaat uit hoofdstuk 4-6. In dit deel ligt de nadruk op het leven van de gelovigen. Als de Heere de Zijnen zo rijk zegent, dan past hen een leven van dankbaarheid. Een leven "waardiglijk der roeping, met welke gij geroepen zijt" (Ef. 4:1). Adeldom verplicht. Iemand die in Christus is, moet ook leven naar het voorbeeld van Christus. In dit tweede deel wordt heel concreet beschreven wat zo'n leven van dankbaarheid inhoudt.
- ✘ Efeze 6 is het afsluitende hoofdstuk van dit tweede deel van Efeze, waarin het christelijke leven centraal staat. Eén van de eigenschappen van een nieuw leven, is het elkaar onderdanig

zijn (Ef. 5:21). Zo dient een vrouw haar man onderdanig te zijn (5:22-33), een kind zijn ouders (6:1-4), en een slaaf zijn meester (6:5-9).

Vers 1

Paulus spreekt hier de kinderen aan en roept hen op hun ouders te gehoorzamen. Dit is geen vrijblijvend verzoek, maar hij gebruikt hier een gebiedende wijs. Hij beveelt de kinderen hun ouders gehoorzaam te zijn.

De toevoeging om gehoorzaam te zijn “in den Heere” is opvallend. De gehoorzaamheid die Paulus bedoelt is een vrucht van het “in den Heere”, van het “in Christus” zijn. Paulus heeft het in vers 13 en 14 over de zegeningen, waarmee de mensen gezegend worden die “in Christus” zijn. Zijn oproep tot gehoorzaamheid staat in dat teken. In het teken van dankbaarheid voor alles wat God in Christus geeft. Hier wordt dus een kind, dat van genade in zijn of haar leven weten mag, opgeroepen om uit dankbaarheid zijn ouders gehoorzaam te zijn.

Kinderen moeten hun ouders gehoorzamen, “want dat is recht”. De Heere heeft besloten het kind geboren te laten worden uit deze ouders en heeft hen zo over dat kind gesteld. Zij hebben daarom gezag over het kind en het kind is hen daarom gehoorzaamheid verschuldigd. Kinderen die “in den Heere” zijn, laten met hun gehoorzaamheid zien, dat zij degenen die de Heere over hen gesteld heeft ook de gehoorzaamheid geven, die zij vanwege de plaats die de Heere hen gegeven heeft ook waard zijn.

Vers 2 en 3

Paulus citeert, ter onderbouwing van zijn oproep tot gehoorzaamheid in vers 1, het 5^e gebod. Zo belangrijk vindt de Heere de gehoorzaamheid van kinderen aan hun ouders, dat Hij een belofte aan het gebod heeft toegevoegd. Wie zijn ouders gehoorzaamd, wordt door de Heere gezegend.

De toevoeging, “hetwelk het eerste gebod is met een belofte”, kan de vraag oproepen of Paulus het 2^e gebod, waaraan ook een belofte gevoegd is, over het hoofd heeft gezien. Dat is niet zo. Waarschijnlijk bedoelt Paulus hier dat dit het eerste gebod *van de tweede tafel van de wet* is, waarbij een belofte gevoegd is. Een andere uitleg van deze tekst wijst erop, dat de belofte van het 2^e gebod een *algemene belofte* is (duizenden), terwijl de belofte van het 5^e gebod de eerste *persoonlijke belofte* bevat (opdat het u welga).

De opdracht: “Eert uw vader en moeder” kan ook weergegeven worden als: Acht je ouders hoog, waardeer ze, ken ze de plaats toe die de Heere hen gegeven heeft, heb respect voor ze. Eren betekent hier het tegenovergestelde van minachten.

Met de belofte uit vs. 3, “Opdat het u welga, en *dat* gij lang leeft op de aarde”, wil niet zeggen dat ieder kind dat zijn ouders gehoorzaam is een makkelijk en lang leven zal krijgen. In Paulus’ tijd stierf 40% tot 50% van de kinderen voor hun 10^e verjaardag. Sommige uitleggers interpreteren de belofte van het 5^e gebod zo, dat dit lange leven niet alleen betrekking heeft op dit aardse leven, maar ook op het eeuwige leven.

Andere uitleggers wijzen erop, dat een levensstijl die gekenmerkt wordt door ongehoorzaamheid en opstand tegen het gezag van ouders en anderen je ten diepste ongelukkig maken. In de tijd van Paulus kende men de doodstraf en een leven in ongehoorzaamheid aan degenen die over je gesteld zijn kon dus tot de dood leiden. In onze tijd kun je daarvoor een voorbeeld gebruiken van

een kind wat niet luistert naar mamma en toch bij een vijver gaat spelen, erin valt en verdrinkt. Of een kind wat stiekem elke dag een zak chips eet, ondanks dat zijn moeder dat niet goed vindt en door zijn ongezonde levensstijl korter leeft. Of aan iemand die niet wil luisteren naar zijn baas en zijn werk kwijtraakt. Of die niet wil luisteren naar de wetten van de overheid en daardoor in de gevangenis komt te zitten. Een leven daarentegen in gehoorzaamheid aan de ouders en waarbij geluisterd wordt naar de wijze raad en godvruchtige opvoeding van de ouders, is een leven waar de zegen van de Heere op rust.

Vers 4

Paulus is evenwichtig in zijn vermaningen. Hij roept niet alleen de kinderen op om hun ouders gehoorzaam te zijn, maar ook de ouders (vaders) om hun kinderen op een goede manier op te voeden.

Een goede opvoeding is in de eerste plaats een opvoeding waarbij de ouders hun kinderen niet tot toorn verwekken. Paulus bedoelt met toorn niet een kortstondige woede-uitbarsting van een kind, maar een bitterheid en boosheid die zich diep in een kinderhart wortelt. Ouders moeten hun kinderen niet *tergen* (Kol. 3:21). Ouders moeten geen onredelijke dingen van hun kinderen eisen of ze te zwaar straffen.

Een goede opvoeding is een opvoeding in het onderwijs van de Heere Jezus. Het woord wat de Statenvertaling hier vertaalt met “lering” drukt uit hoe een vader zijn kind leidt, instructie geeft, vormt, onderwijst en opvoedt. Het woord wat de Statenvertaling hier vertaalt met “vermaning” drukt waarschuwing, correctie en bijsturing uit. Zowel het onderwijs als de correctie van de Schrift maken een onderdeel uit van een christelijke opvoeding.

1. Lees vers 1

a. Wie krijgen hier een opdracht?

Alle kinderen.

b. Welke opdracht?

Om hun vader en moeder gehoorzaam te zijn.

2. Lees vers 2

a. Wat is ‘je vader en je moeder eren’? Hoe doe jij dat?

Je vader en moeder waarden, hoogachten, respect voor ze hebben. Hen de plaats toekennen die de Heere hen gegeven heeft. Eren betekent hier het tegenovergestelde van minachten.

b. Wat is er zo bijzonder aan dit gebod?

Het is een gebod met een belofte; de Heere belooft iets aan het kind, als het dit gebod houdt.

3. In vers 3 lees je de belofte van de Heere als jij gehoorzaamt bent aan het vijfde gebod.

a. Wat belooft Hij jou?

Dat het goed met je zal gaan en dat je een lang leven zult hebben op de aarde.

b. Wat bedoelt de Heere met deze belofte?

Het zal je gelukkig maken als je je ouders gehoorzaam bent.

4. Ook je vader en moeder krijgen een opdracht. Lees vers 4.

a. Wat moeten zij niet doen?

Geen onredelijke dingen van je vragen. Niet iets van je vragen, wat jij gezien je leeftijd nog niet kunt begrijpen of waar je je nog niet aan kan houden. Je niet zo opvoeden, dat je altijd opstandig en boos bent.

b. Wat moeten ze juist wél doen? Zeg het in je eigen woorden.

Ze moeten een voorbeeld zijn van een leven met de Heere en ze moeten op een eenvoudige manier aan je uitleggen wat de Heere van ons vraagt.

5e bladzijde

5. Uit je hoofd

	Gehoorzaam of ongehoorzaam? Aan wie?	Wat is het gevolg?
Adam en Eva eten van de boom	Ongehoorzaam aan God	Adam en Eva worden weggestuurd uit het Paradijs
Noach bouwt een ark	Gehoorzaam aan God	Noach wordt gered
Abraham gaat op reis	Gehoorzaam aan God	Abraham wordt een groot volk
Jakob kookt voor zijn vader	Ongehoorzaam aan God; gehoorzaam aan zijn moeder	Jakob krijgt op een oneerlijke manier de zegen van zijn vader
Jozef in het huis van Potifar	Ongehoorzaam aan de vrouw van Potifar, gehoorzaam aan het gebod van God	Jozef moet vluchten